

Επιτυχής διαχείριση της πρόληψης ατυχημάτων

Κάθε χρόνο περίπου 5 εκατομμύρια πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πέφτουν θύματα ατυχημάτων στο χώρο εργασίας με αποτέλεσμα την απουσία από την εργασία για περισσότερες από τρεις ημέρες, γεγονός που συνεπάγεται την απώλεια περίπου 146 εκατομμυρίων ημερών εργασίας⁽¹⁾. Ορισμένες από τις επιπτώσεις είναι μόνιμες, επηρεάζοντας την ικανότητα των προσώπων προς εργασία, καθώς και την εκτός εργασίας ζωή τους. Τα εργατικά ατυχήματα εμφανίζονται σε όλες τις βιομηχανίες και περιλαμβάνουν περιπτώσεις ολίσθησης και παραπατήματος, πτώσης, πτώσης αντικειμένων, αιχμηρών αντικειμένων και θερμών αντικειμένων, καθώς και περιπτώσεις ατυχημάτων που αφορούν οχήματα και μηχανήματα. Ωστόσο πολλά από τα **προβλήματα μπορούν να προληφθούν μέσω καλής διαχείρισης**.

Το κόστος των εργατικών ατυχημάτων είναι υψηλό, και περιλαμβάνει:

- αποζημίωση λόγω ασθένειας, καταβολή υπερωριών, προσωρινή αντικατάσταση εργαζομένου, πρόωγη συνταξιοδότηση, πρόσληψη νέου εργαζομένου, επανεκπαίδευση
- απώλεια παραγωγικού χρόνου και μείωση της παραγωγικής δραστηριότητας
- φθορά σε εγκαταστάσεις, εξοπλισμό, υλικά, προϊόντα
- διαχείριση του χρόνου προκειμένου να αντιμετωπισθούν ατυχήματα
- αύξηση των ασφαλιστών, δαπάνες για την παροχή υπηρεσιών δικηγόρου
- πτώση του ηθικού του εργαζομένου

Οι κίνδυνοι πρόκλησης ατυχήματος είναι υψηλότεροι για τους εργαζομένους στις **Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)**. Το ποσοστό πρόκλησης θανατηφόρων ατυχημάτων σε εργαζομένους επιχειρήσεων που απασχολούν λιγότερους από 50 υπαλλήλους είναι περίπου διπλάσιο από εκείνο των μεγάλων μονάδων⁽¹⁾.

Ευθύνες για την καλή διαχείριση

Σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, **οι εργοδότες** είναι υπεύθυνοι για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων τους.

Η οδηγία 89/391 καθορίζει το γενικό **πλαίσιο** για τη διαχείριση της υγείας και της ασφάλειας, τον προσδιορισμό του κινδύνου και την πρόληψη⁽²⁾.

Η ανωτέρω οδηγία έχει ενσωματωθεί στην **εθνική νομοθεσία** η οποία ενδέχεται να περιλαμβάνει πρόσθετες απαιτήσεις

Οι εργοδότες καλούνται να εκτιμούν τους κινδύνους και να λαμβάνουν πρακτικά μέτρα προστασίας για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων τους, να τηρούν αρχεία ατυχημάτων, να παρέχουν πληροφόρηση και εκπαίδευση, να παρέχουν συμβουλές στους εργαζομένους, καθώς και να συνεργάζονται και να συντονίζουν τα εν λόγω μέτρα με τους εξωτερικούς τους συνεργάτες. Η ιεράρχηση της πρόληψης των κινδύνων περιλαμβάνει τα ακόλουθα: αποφυγή κινδύνων· καταπολέμηση της πηγής του κινδύνου· προσαρμογή της εργασίας στις ανάγκες του εργαζομένου· αντικατάσταση του επικίνδυνου με το ακίνδυνο· και προτεραιότητα στη λήψη συλλογικών μέτρων έναντι των ατομικών. **Οι εργαζόμενοι** δικαιούνται να ενημερώνονται σχετικά με τους κινδύνους που απειλούν την ασφάλεια και την υγεία, τα μέτρα πρόληψης, την παροχή πρώτων βοηθειών και τις διαδικασίες έκτακτης ανάγκης. Οι εργαζόμενοι οφείλουν να συνεργάζονται ενεργά για την εφαρμογή των μέτρων πρόληψης των εργοδοτών, να ακολουθούν τις οδηγίες που προκύπτουν από την εκπαίδευση που έχουν λάβει και να φροντίζουν τόσο για την προσωπική τους ασφάλεια και υγεία όσο και για την ασφάλεια και υγεία των συναδέλφων τους.

⁽¹⁾ Εργατικά ατυχήματα στην ΕΕ το 1996, Τα στατιστικά στοιχεία στο επίκεντρο, θέμα 3 - 4/2000, Eurostat.

⁽²⁾ Η διεύθυνση <http://europe.osha.eu.int/legislation/> παρέχει συνδέσεις με τη **νομοθεσία της ΕΕ**, στοιχεία σχετικά με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής όσον αφορά τις ΜΜΕ και την εκτίμηση του κινδύνου, καθώς και συνδέσεις με τους δικτυακούς τόπους των κρατών μελών όπου μπορεί να αναζητηθεί η **εθνική** νομοθεσία μέσω της οποίας υλοποιούνται οι οδηγίες και οι κατευθυντήριες γραμμές.

Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν θεματικό δελτίο δεν αντικαθιστούν τα επίσημα κείμενα της Κοινότητας ή των κρατών μελών.

Πρόληψη των ατυχημάτων - Στοιχεία της επιτυχίας

Η υγεία και η ασφάλεια απαιτούν **συγκροτημένη διαχείριση**, ενεργή **συμμετοχή του εργαζομένου** και σωστά διαρθρωμένο **σύστημα διαχείρισης**.

Συγκροτημένη διαχείριση

Η διαχείριση της υγείας και της ασφάλειας θα πρέπει να συνίσταται:

- στη διαμόρφωση συγκεκριμένης πολιτικής και στον καθορισμό στόχων όσον αφορά την υγεία και την ασφάλεια
- στην παροχή επαρκών πόρων για την υλοποίηση της πολιτικής
- στην ενσωμάτωση της υγείας και της ασφάλειας σε όλα τα επίπεδα των καθηκόντων διαχειριστικής λειτουργίας και λήψης αποφάσεων
- στην παροχή συμβουλών στους εργαζομένους
- σε δραστηριότητες παρακολούθησης και αναθεώρησης προκειμένου να ελεγχεται η αποτελεσματικότητα της πολιτικής και του συνόλου του συστήματος

Η έννοια της συγκροτημένης διαχείρισης αφορά, για παράδειγμα, την πρακτική υλοποίηση αποφάσεων, τη συζήτηση θεμάτων ασφαλείας στα πλαίσια συνεδριάσεων της διεύθυνσης, την τακτική επιθεώρηση των χώρων εργασίας και τη συμμετοχή σε έρευνες που σχετίζονται με θέματα ασφαλείας.

Συμμετοχή των εργαζομένων

Απαιτείται διαβούλευση με το εργατικό δυναμικό. Η αξιοποίηση των γνώσεων των εργαζομένων βοηθά στον ακριβή προσδιορισμό των κινδύνων και στην υλοποίηση εύρηστων λύσεων. Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Πρέπει να ζητείται η γνώμη των εργαζομένων όσον αφορά τα μέτρα για την υγεία και την ασφάλεια καθώς και πριν από την εφαρμογή νέας τεχνολογίας ή προϊόντων. Οι μέθοδοι ενδέχεται να περιλαμβάνουν τη συγκρότηση επιτροπών ασφαλείας και συμβουλίων εργασίας, τη διεξαγωγή ομαδικών συνεδριάσεων και ανεπισημών συζητήσεων. Η διαβούλευση βοηθά στο να διασφαλίζεται ότι οι εργαζόμενοι εφαρμόζουν πιστά τις διαδικασίες ασφαλείας και υγείας καθώς και τις σχετικές βελτιώσεις.

Διαχείριση της υγείας και της ασφάλειας

Η διαρθρωμένη προσέγγιση όσον αφορά τα θέματα διαχείρισης εξασφαλίζει την πλήρη αξιολόγηση των κινδύνων καθώς και την εφαρμογή και την τήρηση ασφαλών μεθόδων εργασίας. Η διενέργεια περιοδικών ελέγχων έχει ως στόχο να διαπιστώσει ότι τα μέτρα αυτά παραμένουν κατάλληλα. Ακολουθεί ένα τυπικό πρότυπο διαχείρισης.

Πολιτική - θέτει σαφείς δεσμεύσεις, στόχους, ευθύνες και διαδικασίες για τον οργανισμό.

Προγραμματισμός - Προσδιορίζει και αξιολογεί τους κινδύνους που προκύπτουν από τις επαγγελματικές δραστηριότητες, καθώς και τις μεθόδους ελέγχου αυτών.

Οι δραστηριότητες στο πλαίσιο της διαδικασίας προγραμματισμού περιλαμβάνουν:

- εκτίμηση του κινδύνου και προσδιορισμό των μέτρων πρόληψης
- καθορισμό των ρυθμίσεων και της οργάνωσης της διαχείρισης που απαιτούνται για την άσκηση του ελέγχου
- καθορισμό των εκπαιδευτικών αναγκών
- εξασφάλιση της παροχής γνώσεων, δεξιοτήτων και εμπειρίας στον τομέα της επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας

Η εκτίμηση του κινδύνου περιλαμβάνει:

- προσδιορισμό των κινδύνων - τι θα μπορούσε να μην εξελιχθεί ομαλά;
- εκτίμηση του ποιος θα μπορούσε να πέσει θύμα τραυματισμού και πόσο σοβαρού, συμπεριλαμβανομένων των εργαζομένων, των εξωτερικών συνεργατών, του κοινού
- λήψη απόφασης σχετικά με τις πιθανότητες πρόκλησης ατυχήματος
- λήψη απόφασης σχετικά με τους τρόπους εξάλειψης ή μείωσης αυτών των κινδύνων - είναι δυνατή η βελτίωση των εγκαταστάσεων, των μεθόδων εργασίας, του εξοπλισμού ή της εκπαίδευσης;
- καθορισμός προτεραιοτήτων για την ανάληψη δράσης με κριτήριο το μέγεθος του κινδύνου, τον αριθμό των προσώπων που επηρεάζονται κ.λπ.
- εφαρμογή μέτρων ελέγχου
- αναθεώρηση με σκοπό τον έλεγχο της λειτουργικότητας των μέτρων
- ενσωμάτωση της διαδικασίας διαβούλευσης με τους εργαζομένους στη διαδικασία και στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του κινδύνου.

Υλοποίηση και λειτουργία - Περιλαμβάνει την πρακτική εφαρμογή σχεδίων. Αυτό μπορεί να σημαίνει: διενέργεια αλλαγών στην οργάνωση και στις διαδικασίες εργασίας, στο εργασιακό περιβάλλον, στον εξοπλισμό και στα προϊόντα που χρησιμοποιούνται· εκπαίδευση της διεύθυνσης και του προσωπικού· και βελτίωση των επικοινωνιών.

Εκπαίδευση

Το σύνολο των εργαζομένων πρέπει να κατανοήσει τις μεθόδους ασφαλούς εργασίας. Συνεπώς η εκπαίδευση θα πρέπει να καλύπτει: το είδος των κινδύνων· τα μέτρα προστασίας που πρέπει να τηρούνται· και τις διαδικασίες έκτακτης ανάγκης.

Η εκπαίδευση θα πρέπει να είναι συναφής και κατανοητή και να λαμβάνει πρόνοια για τους εργαζομένους που μιλούν διαφορετική γλώσσα. Η εκπαίδευση θα πρέπει να απευθύνεται τόσο στους νέους όσο και στους παλαιότερους εργαζομένους, εφόσον αλλάζουν οι πρακτικές εργασίας ή ο επαγγελματικός εξοπλισμός, με κάθε αλλαγή εργασίας ή κάθε φορά που εισάγεται μια νέα τεχνολογία.

Μέτρα ελέγχου και διορθωτικά μέτρα - Η απόδοση θα πρέπει να παρακολουθείται. Αυτό μπορεί να πραγματοποιείται είτε βάσει της εμπειρίας που έχει ήδη αποκτηθεί, π.χ. χρησιμοποιώντας τα αρχεία ατυχημάτων, είτε μέσω προληπτικών δράσεων, π.χ. μέσω των παρατηρήσεων που προέρχονται από επιθεωρήσεις, από ελέγχους και από έρευνες μεταξύ του προσωπικού.

Οι έρευνες που αφορούν τα ατυχήματα Θα πρέπει να προσδιορίζουν τις άμεσες και ουσιώδεις αιτίες, συμπεριλαμβανομένων των παραπαιγμάτων της διεύθυνσης. Στόχος είναι να εξασφαλιστεί ότι τα συστήματα και οι διαδικασίες λειτουργούν, καθώς και να ληφθούν άμεσα τυχόν αναγκαία διορθωτικά μέτρα.

Η αναθεώρηση της διαχείρισης και ο έλεγχος - Επιτρέπουν τον έλεγχο της συνολικής απόδοσης του συστήματος διαχείρισης. Οι εξωτερικές συνθήκες ενδέχεται να έχουν μεταβληθεί, π.χ. με την εισαγωγή νέας νομοθεσίας. Παρέχεται επίσης η ευκαιρία να αναζητηθούν νέες λύσεις, π.χ. αλλαγές στη δομή της επιχείρησης, ανάπτυξη νέων προϊόντων ή εισαγωγή νέας τεχνολογίας. Η ανάλυση των ατυχημάτων θα πρέπει να περιλαμβάνει κύκλους μαθημάτων σε επίπεδο διεύθυνσης.

Ο **έλεγχος** εξετάζει το εάν η πολιτική, η οργάνωση και τα συστήματα επιτυγχάνουν πράγματι τα ορθά αποτελέσματα.

Κατάλογος ελέγχου

- Έχουν θεσπιστεί σαφείς διαδικασίες και αρμοδιότητες όσον αφορά την υγεία και την ασφάλεια και γνωρίζει ο κάθε εμπλεκόμενος τις αρμοδιότητές του καθώς και τις αρμοδιότητες των άλλων;
- Γνωρίζετε τι πρέπει να κάνετε προκειμένου να συμμορφωθείτε προς τη νομοθεσία που αφορά την υγεία και την ασφάλεια; Εάν όχι, έχετε διορίσει ένα αρμόδιο πρόσωπο το οποίο μπορεί να σας παράσχει συμβουλές;
- Έχετε προσδιορίσει τους κυριότερους κινδύνους σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια και έχετε λάβει μέτρα προκειμένου να τους εξαλείψετε ή να τους μειώσετε;
- Οι διευθετήσεις στις οποίες έχετε προβεί για τη συντήρηση του εξοπλισμού εργασίας είναι επαρκείς;
- Έχετε διαθέσει στους εργαζομένους σας τον τυχόν απαιτούμενο ατομικό εξοπλισμό προστασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων που δεν μπορούν να αποφευχθούν με άλλα μέσα; Τους έχετε εκπαιδεύσει στη χρήση του;
- Έχετε ενημερώσει τους εργαζομένους σας σχετικά με τους κινδύνους και τους έχετε εκπαιδεύσει στις διαδικασίες ασφαλούς εργασίας και έκτακτης ανάγκης;
- Διαβουλευέστε με τους εργαζομένους σας σχετικά με θέματα υγείας και ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αλλαγών στην πολιτική, των διαδικασιών εργασίας, του εξοπλισμού;
- Γνωρίζουν οι εργαζόμενοι με ποιο τρόπο να αναφέρουν τις μη ασφαλείς συνθήκες εργασίας και τα ατυχήματα;
- Λαμβάνετε άμεσα μέτρα για τη διερεύνηση ατυχημάτων, συμβάντων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην πρόκληση ατυχήματος και προβλημάτων που έχουν ήδη αναφερθεί;
- Επιθεωρείτε τακτικά τους χώρους εργασίας και ελέγχετε το εάν οι εργαζόμενοι τηρούν τις διαδικασίες ασφαλείας κατά την εργασία;
- Διαθέτετε σύστημα αναθεώρησης της πολιτικής που εφαρμόζετε στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας, καθώς και στον τομέα των διαδικασιών εργασίας;

Περαιτέρω πληροφορίες/Πηγές αναφοράς

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την καλή πρακτική στον τομέα της διαχείρισης ασφαλείας διατίθενται στον δικτυακό τόπο του Οργανισμού <http://osha.eu.int>. Όλες οι δημοσιεύσεις του Οργανισμού μπορούν να ληφθούν ηλεκτρονικά δωρεάν. Η «Πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων» αποτελεί το θέμα της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία η οποία διοργανώνεται από τα κράτη μέλη το Οκτώβριο του 2001, ενώ περισσότερες πληροφορίες παρέχονται στη διεύθυνση <http://osha.eu.int/ew2001/>. Ο δικτυακός τόπος του Οργανισμού παρέχει συνδέσεις με τις αντίστοιχες θέσεις των κρατών μελών όπου μπορεί να αναζητηθεί η σχετική εθνική νομοθεσία και οι καταγενημένες γραμμές: <http://gr.osha.eu.int/>

